

конституціоналізму: монографія / [Шемшученко Ю. С., Батанов О. В., Крусян А. Р. та ін.]; наук. ред. Ю. С. Шемшученко; відп. ред. Н. М. Пархоменко. – К.: Юрид. думка, 2014. – 262 с.

4. Бутько Л. В. Конституционная реформа: теоретико-правовой анализ: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.02 / Л. В. Бутько. – СПб., 1998. – 426 с.

5. Киреев В. В. Теоретические проблемы реформирования Конституции Российской Федерации: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.02 / В. В. Киреев. – Челябинск, 2010. – 42 с.

6. Куненко І. С. «Конституційний процес» і «конституційна реформа»: до питання співвідношення / І. С. Куненко // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 4. – С. 128-133.

7. Медушевский А. Конституционные революции в России XX века: сравнительный анализ [Электронный ресурс] / А. Медушевский. – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/nz/2005/6/me7-pr.html>

8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / упоряд. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

9. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко; [заред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка]. – [2-ге вид., доповн. і переробл.]. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.

10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

11. Скрипнюк О. В. Курс сучасного конституційного права України: академ. вид. / О. В. Скрипник. – Х.: Право, 2009. – 468 с.

12. Шаповал В. М. Сучасні характеристики Конституції як Основного Закону держави / В. М. Шаповал // Право України. – 2008. – № 10. – С. 3–7.

13. Погорілко В. Ф. Конституційне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / за ред. В. Ф. Погорілка. – К.: Юрид. думка, 2006. – Т. 1. – 544 с.

14. Проблеми теорії конституційного права: монографія / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К.: Парламентське вид-во, 2013. – 616 с.

15. Правове забезпечення державного суверенітету України: монографія / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2011. – 200 с.

16. Пряхина Т. М. Конституционная доктрина Российской Федерации: науч. изд. / Т. М. Пряхина; науч. ред. В. О. Лучин. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2006. – 323 с.

*\*Агафонова Наталія Володимирівна – народний депутат України, Голова підкомітету з питань конституційного законодавства та конституційного судочинства Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя.*

УДК 342.51

Олександр Даниляк \*

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ НАБУТТЯ ЧИННОСТІ АКТИВ  
ГЛАВИ ДЕРЖАВИ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ КОНТРАСИГНАЦІЇ ЧЛЕНАМИ УРЯДУ:  
ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД**

*У статті проаналізовано норми конституцій країн Європейського Союзу щодо порядку контрасигнації активів Глави держави та набуття ними чинності. Розглядається Конституція України та нормативно-правові акти, що врегульовують питання скріплення підписами членами Уряду активів Президента України в умовах парламентсько-президентської форми правління. На основі аналізу Висновків Венеціанської Комісії та рішень Конституційного Суду України в цій сфері запропоновано шляхи вдосконалення Конституції України.*

*Ключові слова: контрасигнація активів Глави держави, права та обов'язки Уряду, конституція.*

*Даниляк А. А. Конституционно-правовые аспекты вступления в силу указов Главы государства, требующих контрассигнации членами Правительства: зарубежный и отечественный опыт.*

*В статье проанализированы нормы конституций стран Европейского Союза о порядке контрассигнации актов Главы государства и вступления их в силу. Рассматривается*

Конституція України и нормативно-правовые акты, регулирующие вопросы скрепления подписями членами Правительства актов Президента Украины в условиях парламентско-президентской формы правления. На основе анализа решений Венецианской комиссии и Конституционного Суда Украины в этой сфере предложены пути совершенствования Конституции Украины.

*Ключевые слова:* контрасигнация актов Главы государства, права и обязанности правительства, конституция.

**Danylyak O. O. Constitutional and legal aspects of the entry into force of the Presidential decrees requiring countersign by members of the Government: foreign and domestic experience.**

*The article deals with the analysis of the constitutions of the European Union with respect to countersign of Head of State acts. The article concerns the analysis of the Constitution of Ukraine and laws that govern the signature by members of the Government of the President of Ukraine acts in the conditions of parliamentary-presidential form of government. The article suggests ways of improve the Constitution of Ukraine on the basis of the analysis of the decisions of the Venice Commission and the Constitutional Court of Ukraine in this field.*

*Keywords:* countersign of Head of state acts, rights and responsibilities of government, constitution.

В Україні продовжується робота над оновленням Основного Закону України. Президентом України П. Порошенком у березні 2015 року створено Конституційну Комісію, що має за мету узагальнення практики виконання норм чинної Конституції України й широкого громадського та професійного обговорення підготовки законопроекту (законопроектів) щодо внесення змін до Основного Закону України. І хоча зараз робота Конституційної Комісії сконцентрована на питаннях децентралізації влади, правосуддя, прав та свобод людини, питання «уточнення щодо розподілу повноважень у трикутнику «Президент – уряд – парламент» – одне з ключових питань у порядку денному роботи Конституційної комісії» [1].

Виходячи з цього постає необхідність розгляду питань щодо вдосконалення взаємодії між Главою держави та Урядом, у тому числі шляхом деталізації та зміни процедури скріплення підписами Прем'єр-міністра та відповідного міністра актів Президента України (контрасигнації). Зважаючи на прагнення України інтегруватися до європейської спільноти, розроблені Конституційною Комісією законопроекти про внесення змін до Конституції України надсилаються на експертизу до Європейської Комісії «За демократію через право» (далі – Венеціанська Комісія), постає необхідність урахування існуючих позицій цієї експертної організації.

Венеціанська комісія неодноразово звертала увагу на недосконалість українських конституційних приписів щодо механізму контрасигнації. Зокрема, ще наприкінці 2010 року Венеціанська комісія у своєму Висновку «Про конституційну ситуацію в Україні» зазначила, що «наполегливо рекомендує» запровадити ефективне використання механізму контрасигнації, оскільки на практиці він застосовується дуже рідко, якщо застосовується взагалі [2]. Враховуючи це, актуальним є удосконалення механізму контрасигнації в межах напрацювання змін до Конституції України.

Серед вітчизняних науковців, які досліджували теоретичні основи контрасигнації актів Президента України як одного з механізмів системи стримувань і противаг вищих органів державної влади та практики реалізації відповідних конституційних приписів, варто відзначити праці Ю. Кириченко, А. Кірмача, І. Коліушка, Т. Купченко, В. Мельниченко, Н. Плахотнюк, О. Совгіря, В. Шаповала.

*Завданням статті* є аналіз положень законодавства країн Європейського Союзу, України та практики реалізації його норм щодо механізму контрасигнації.

Європейська практика свідчить, що в різних країнах сфера застосування інституту контрасигнування різна, але завжди є певним елементом системи стримувань і противаг [3, с. 14]. Водночас, у країнах розвинутої демократії немає однакового підходу до процедури контрасигнації, коли певні акти Глави держави скріплюються підписами керівника Уряду та відповідного міністра. В одних країнах така процедура означає, що, беручи до виконання акт Глави держави, Уряд покладає на себе політичну та юридичну відповідальність за цей документ, в інших –

контрасигнування свідчить лише про ознайомлення з ним та підтвердження зобов'язання Уряду виконувати цей акт.

Разом із тим акти Глави держави, що потребують контрасигнації, набувають чинності лише після їх підписання керівником Уряду та/чи відповідним міністром. Так, наприклад, Конституція Італії встановлює, що жоден акт Президента республіки не чинний, якщо він не контрасигнований міністрами, відповідальними за цей акт (частина перша статті 89) [4].

Основний закон Німеччини передбачає, що для вступу в дію розпоряджень Федерального президента необхідна їх контрасигнація Федеральним канцлером або компетентним федеральним міністром (стаття 58) [5].

Конституція Польщі передбачає, що офіційні акти Президента Республіки для набрання чинності потребують підпису Голови Ради Міністрів, який внаслідок підписання такого акта несе відповідальність перед Сеймом (частина друга статті 144) [6].

Конституція Словаччини встановлює, що рішення Президента є дійсним, якщо його підпише голова Уряду Словацької Республіки або уповноважений ним міністр (частина друга статті 102). Більше того, у цих випадках відповідальність за рішення Президента несе Уряд Словацької Республіки [7].

Конституції певних країн містять приписи щодо контрасигнування, що сформульовані у невизначений спосіб. Наприклад, відповідно до Конституції Франції, акти Президента Республіки мають бути контрасигновані Прем'єр-міністром і, за потреби, відповідними міністрами (стаття 19) [8].

Загалом, як зазначає В. Шаповал, «в усіх державах зі змішаною республіканською і парламентарними формами правління, крім тих, що утворилися на терені колишнього СРСР, важливим засобом забезпечення Главою держави своєї компетенції є контрасигнування – скріплення підписом Глави Уряду та (або) окремого міністра рішення, прийнятого Главою держави. Без такого підпису рішення не дійсне» [9, с. 233]. Щодо України, то, на думку Ю. Кириченко та А. Кірмача, «скріплення підписом Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання, є умовою (передумовою) набуття чинності актом» [10, с. 111].

Основний Закон України визначив перелік повноважень Президента України, в межах яких видані ним акти скріплюються підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт та його виконання (частина четверта статті 106). Якщо застосувати до процедури скріплення підписами в українських реаліях підхід, коли без підпису урядовців акти Глави держави не можуть вступити в дію, то легітимність указів Президента України ставиться у залежність від волі Кабміну. Це, у свою чергу, ставить під сумнів інший конституційний припис про те, що укази та розпорядження, видані Президентом України на виконання Конституції і законів України, є обов'язковими до виконання на території держави (частина третя статті 106).

Оскільки норми Основного Закону України в частині скріплення підписами сформульовано в невизначений спосіб, то необхідність їх виконання переходить з юридичної площини в політичну і залежить від того, хто призначав (має право звільняти) членів Уряду на їхні політичні посади. Як справедливо зазначають В. Мельниченко та Н. Плахотнюк, такої залежності було достатньо, аби протягом 10 років після прийняття Конституції України навіть не виникало питання про право члена Уряду не скріплювати своїм підписом відповідний акт Глави держави [11, с. 19-20]. Зараз, з огляду на те, що дві найбільші фракції Верховної Ради України, які політично орієнтовані на Главу держави та керівника Уряду, входять до складу коаліції, що сформувала Уряд, питання контрасигнації начебто не є актуальним. Проте за умови політичного конфлікту між Президентом і Прем'єром, підтриманого Парламентом, чи зміни конфігурації парламентської коаліції, воно може вийти на порядок денний.

Тут варто зауважити, що саме після зміни конфігурації парламентської коаліції та формування Уряду без участі фракції, орієнтованої на Главу держави, стала публічною політико-правова дискусія щодо можливості членів Кабінету Міністрів України не скріплювати своїми підписами акти Президента України. Так, у вересні 2006 року декілька указів Президента України було повернуто з Секретаріату Кабінету Міністрів України до Секретаріату Президента України без скріплення підписом Прем'єр-міністра України та відповідного міністра. Тодішній перший заступник міністра Кабінету Міністрів – керівник правового управління Кабміну О. Лавринович

повідомив, «що сім указів Президента України повернуто в президентську канцелярію через порушення конституційної процедури їх оприлюднення. У супровідному листі до повернутих указів секретаріат Кабміну зазначив, що офіційному оприлюдненню актів Глави держави мала передувати процедура їх контрасигнації. Проте згадані укази надійшли на скріплення підписом Прем'єр-міністра офіційно оприлюднені, що нівелює процедуру їх контрасигнації» [12, с. 28]. Отже, відсутність чітко прописаної процедури контрасигнації в Основному Законі України в залежності від політичної кон'юнктури може призводити до правової невизначеності щодо чинності певних актів Президента України.

Таким чином, із тексту Конституції України не можна зробити однозначного висновку про те, як бути з актами Президента України, які з тих чи інших міркувань відмовляється брати до виконання керівник Уряду чи міністр. Наприклад, якщо, на думку відповідного міністра, акт Президента України суперечить Конституції України чи законам України. Можливість такої ситуації не слід виключати, зважаючи на випадки визнання актів Президента України неконституційними чи незаконними за рішеннями Конституційного Суду України та адміністративних судів відповідно.

Також Конституція України не врегульовує питання щодо терміну, упродовж якого мають скріплюватися підписами такі акти. Чи можна офіційно оприлюднювати дані акти Президента без підписання їх Прем'єром та міністром? Коли відбувається процедура скріплення (до чи після їх підписання Главою держави; до чи після їх офіційного оприлюднення)?

Важливо, втім, зазначити, що одне з цих питань урегульовано в Законі України «Про Кабінет Міністрів України». Так, частина третя статті 25 цього закону визначає, що Прем'єр-міністр України і міністр, відповідальний за акт Президента України та за виконання такого акта, зобов'язані скріпити його своїми підписами у п'ятиденний строк з дня надходження акта для скріплення [13].

У цьому аспекті також слід звернути увагу на Висновок Європейської Комісії «За демократію через право» від 13 червня 2005 року, де серед іншого зазначено, що контрасигнування є правом виконавчої гілки влади. Тобто урядовці можуть відмовитися від скріплення своїми підписами акта Президента України. При цьому, на думку Венеціанської Комісії, «підстави, які дозволяють Прем'єр-міністру та відповідному міністру відмовитися від скріплення підписом таких актів, повинні бути чітко вказані в Конституції» [14].

Таким чином, урегулювання на законодавчому рівні окремих питань, пов'язаних із контрасигнацією, що фактично перетворює право членів Уряду на обов'язок, має ознаки неконституційності.

Окрім того, практика опублікування актів Президента України свідчить, що вони офіційно оприлюднюються без підписів Прем'єр-міністра та міністра. Це, зокрема, призводить до неможливості встановити, чи були виконані вимоги Основного Закону України щодо скріплення таких актів підписами урядовців.

У цьому зв'язку важливо зазначити, що досі залишається нереалізованою стаття 57 Конституції України. Відповідно до неї, «закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом». Натомість, зараз такий порядок встановлено в підзаконному нормативно-правовому акті, а саме в Указі Президента України від 10.06.1997 р. № 503/97 «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності». Цей Порядок, зокрема, встановлює, що «закони України, (...) акти Президента України (...) не пізніше як у п'ятнадцятиденний строк після їх прийняття у встановленому порядку і підписання підлягають оприлюдненню державною мовою в офіційних друкованих виданнях» [15]. Разом із тим цей Порядок не врегульовує питання щодо зазначення підписів під текстами законів та актів. Про необхідність зазначення підписів відповідних посадових осіб держави під текстами нормативно-правових актів може свідчити правова позиція Конституційного Суду України. Так, Закон України «Про тимчасові слідчі комісії, спеціальну тимчасову слідчу комісію і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» було визнано таким, що не відповідає Конституції України, зокрема, із підстав відсутності підпису Голови Верховної Ради України під текстом закону, який є обов'язковим для його офіційного оприлюднення і опублікування (пункт 3.2. мотивувальної частини) [16].

Щодо конкретних повноважень Глави держави, в межах яких видані ним акти скріплюються підписами Прем'єр-міністра України і міністра, слід зазначити таке.

Конституція України встановлює певні повноваження Глави держави, які він може здійснювати без подання Уряду (дискреційні повноваження). Однак, окремі закони встановлюють необхідність подання Кабінету Міністрів України чи конкретного члена Уряду для видання актів Президента України. Це, зокрема, стосується актів (указів та розпоряджень) Президента України про призначення та звільнення глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях. Так, відповідно до статті 13 Закону України «Про дипломатичну службу», Надзвичайний і Повноважний Посол України, Постійний представник України при міжнародній організації, Представник України при міжнародній організації призначаються на посади та звільняються з посад Президентом України за поданням Міністра закордонних справ України [17].

Таким чином, при буквальному застосуванні відповідних пунктів статті 106 Конституції України та Закону України «Про дипломатичну службу» зазначені акти Глави держави потребують підписання Міністром закордонних справ України двічі. Уперше – при підписанні подання і вдруге – після підписання акта Президентом України. При цьому може виникнути ситуація, коли міністр спочатку ініціює (вносить подання) щодо прийняття акта Президента України, а потім Прем'єр-міністр чи міністр відмовляється брати його до виконання шляхом нескріплення акта своїм підписом.

Окрім того, деякі акти Президента України не тільки потребують скріплення підписами двічі – Прем'єр-міністром та міністром, але й затвердження Верховною Радою України. Це, зокрема, стосується видання указів Президента про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану чи оголошення окремих місцевостей України зонами надзвичайної екологічної ситуації. Так, відповідно до статті 5 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану», пропозиції щодо введення надзвичайного стану в разі виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення, Президентом України подає Кабінет Міністрів України [18].

У свою чергу, згідно з частиною другою статті 6 Закону України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації», Кабінет Міністрів України вносить подання про оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації на підставі пропозицій центрального органу виконавчої влади, до відання якого віднесені питання екологічної безпеки, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування або за власною ініціативою [19].

Таким чином, положення частини четвертої статті 106 Основного Закону України в частині контрастичності уможливають випадки блокування закону про затвердження відповідних Указів Президента України шляхом їх нескріплення підписами Прем'єр-міністра чи міністра.

Окремо слід наголосити на певній проблемності визначення конкретного міністра, який має право скріплювати акти Глави держави та брати на себе відповідальність за їх виконання. Так, наприклад, акти Президента України про утворення судів також потребують скріплення підписами. У свій час, відповідно до статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», для видання Указу про утворення судів було необхідне подання Міністра юстиції України. Однак із 28 березня 2015 року це повноваження належить не Міністру юстиції України, а Державній судовій адміністрації України (далі – ДСА) [20].

Більше того, якщо, відповідно до Положення ДСА, що було затверджено Постановою Кабінету Міністрів від 14 січня 2009 р. № 14, Державна судова адміністрація України була центральним органом виконавчої влади [21], то, відповідно до чинного Положення, затвердженого рішенням Ради суддів України від 22 жовтня 2010 р. № 12, ДСА є органом у системі судової влади [22]. Таким чином, зараз цими питаннями опікується не виконавча, а судова влада. Однак відповідальність за акти Президента України про утворення судів має нести міністр.

*Висновки.* Зважаючи на викладене, приходимо до висновку про те, що чинна Конституція України та профільне законодавство містить низку прогалин та суперечностей у частині

контрасигнування актів Президента України. Так, зокрема Конституція України не врегульовує питання щодо обов'язку чи права Прем'єр-міністра України і міністра скріплювати своїми підписами відповідні акти Президента України. Разом із тим Закон України «Про Кабінет Міністрів України» зобов'язує Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за акт Президента України та його виконання, скріпити своїми підписами такий акт у п'ятиденний строк із дня його надходження.

Тому при подальшій роботі над оновленням Конституції України слід розглянути можливість уточнення положень розділів V «Президент України» та VI «Кабінет Міністрів України. Інші органи виконавчої влади», передбачивши, що:

- акти Президента України, видані за поданням Кабінету Міністрів України, Прем'єр-міністра України чи міністра, не потребують повторного скріплення підписами (контрасигнації) Прем'єр-міністра України та міністра;

- акти Президента України, які видані за власною ініціативою і стосуються сфери діяльності виконавчої влади, потребують скріплення підписами Прем'єр-міністра України і міністра(ів), відповідальних за акт та його виконання. Такі акти офіційно оприлюднюються та набувають чинності після їх контрасигнації;

- Прем'єр-міністр та/чи міністр може відмовитися від скріплення підписом відповідного акта за певних підстав, перелік яких варто вказати в Конституції України.

Окрім того, необхідно ухвалити передбачений статтею 57 Конституції України закон, що має встановлювати порядок доведення до відома населення законів та інших нормативно-правових актів, що визначають права та обов'язки громадян (наприклад, Закон України «Про нормативно-правові акти»).

Після внесення відповідних змін до чинної Конституції України у цьому законі варто встановити, що контрасигновані Акти Президента України офіційно оприлюднюються із зазначенням посад, прізвищ та ініціалів відповідальних за акт та його виконання. А в разі зміни Прем'єр-міністра України та/чи відповідного міністра контрасигновані раніше акти Президента України є чинними та не потребують повторного скріплення підписами.

#### Список використаних джерел:

1. Гройсман В. Популізм чи Конституція і реформи? / В. Гройсман // Сайт Конституційної комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://constitution.gov.ua/publications/item/id/41>
2. Висновок Європейської Комісії за демократію через право «Про конституційну ситуацію в Україні» № 599 CDL-AD(2010)044 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)044-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)044-e)
3. Система стримувань і противаг у сфері державно-управлінських відносин: наук.-метод. рек. / авт. кол.: В. А. Ребкало, В. А. Шахов, Е. А. Афонін та ін.; за заг. ред. В. А. Ребкала, М. М. Логунової, В. А. Шахова. – К.: НАДУ, 2008. – 72 с.
4. Конституція Республіки Італія // Сайт Сенату Республіки Італія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione\\_inglese.pdf](http://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf)
5. Конституція Федеративної республіки Німеччина // Сайт Бундестагу Федеративної республіки Німеччина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://www.bundestag.de/blob/284870/ce0d03414872b427e57fcb703634dcd/basic\\_law-data.pdf](https://www.bundestag.de/blob/284870/ce0d03414872b427e57fcb703634dcd/basic_law-data.pdf)
6. Конституція Республіки Польща // Сайт Сейму Республіки Польща [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/rosyjski/kon1.htm>
7. Конституція Словацької республіки // Сайт Національної Ради Словацької республіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/zd\\_ustava\\_20150115.pdf](http://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/zd_ustava_20150115.pdf)
8. Конституція Французької республіки // Сайт Національної асамблеї Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp>
9. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник (4-е стереотипне видання) / В. М. Шаповал. – К.: АртЕк, 2001. – 264 с.
10. Розвиток публічного права в Україні (доповідь за 2005-2006 роки) / За заг. ред. Н. В. Александрової, І. Б. Коліушка. – К.: Вид. Конус-Ю, 2007. – 496 с.
11. Мельниченко В. Інститут президента в Україні: стан та перспективи розвитку / В. Мельниченко, Н. Плахотнюк // Право України. – 2009. – № 12. – С. 18–29.

12. Сім президентських указів повернуто з Кабміну до Секретаріату Президента без скріплення підписом Прем'єр-міністра // УНІАН – Право. – 21–28 вер. – 2006. – № 21. – 54 с.

13. Про Кабінет Міністрів України: Закон України // Офіц. вісн. України. – 2014. – № 20.

14. Висновок Європейської Комісії за демократію через право «Щодо Закону про внесення змін до Конституції від 8 грудня 2004 року» № 339 CDL-AD(2005)015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2005\)015-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2005)015-e)

15. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10.06.1997 р. № 503/97 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/503/97>

16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про тимчасові слідчі комісії, спеціальну тимчасову слідчу комісію і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 72.

17. Про дипломатичну службу: Закон України від 20 вересня 2001 р. № 2728-III // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 42.

18. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 р. № 1550-III // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 15.

19. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13 липня 2000 р. № 1908-III // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 32.

20. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 року № 2453-VI // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 55/1.

21. Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2009 р. № 14 // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 3.

22. Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України: Рішення Ради суддів України від 22 жовтня 2010 р. № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/MUS14394.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS14394.html)

*\* Даниляк Олександр Олександрович – кандидат наук з державного управління, завідувач сектору інституційного аналізу відділу політичних стратегій Національного інституту стратегічних досліджень.*

УДК 342

Руслана Максакова \*

## РЕАЛІЗАЦІЯ УСТАНОВЧОЇ ВЛАДИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

*Статтю присвячено дослідженню порядку реалізації установчої влади через діяльність органів місцевого самоврядування, виявленню установчих повноважень органів місцевого самоврядування та визначенню змісту установчої функції місцевих рад.*

*Ключові слова: конституція, місцеве самоврядування, місцевий інтерес, муніципальна влада, територіальна громада, установча влада, установчі повноваження, установчі функції.*

**Максакова Р. Н. Реализация учредительной власти в деятельности органов местного самоуправления.**

*Статья посвящена исследованию порядка реализации учредительной власти через деятельность органов местного самоуправления, выявлению учредительных полномочий органов местного самоуправления и определению содержания учредительной функции местных советов.*

*Ключевые слова: конституция, местное самоуправление, местный интерес, муниципальная власть, территориальная община, учредительная власть, учредительные полномочия, учредительные функции.*